

Өзара қатынастарды орнату

Жоспар

- Кіріспе
- Негізгі қызметі
- Қарым-қатынас аспектілері
- Қорытынды

Кіріспе

Адамаралық қарым-қатынас (ағылш. Interpersonal relationship) — саналы адамдар арасында бірлескен іс-әрекет қажеттілігін туғызып, байланыс орнататын күрделі процесс; екі немесе одан да көп адамдардың арасындағы танымдық немесе эмоционалды ақпарат, тәжірибе, білімдер, біліктер, дағдылар алмасу. Адамаралық қарым-қатынас тұлғалар мен топтар дамуының және қалыптасуының қажетті шарты болып табылады.

Қарым-қатынас процесстері

Адамаралық қарым-қатынас барысында адамдардың танымдық хабарлармен, ақпаратпен, тәжірибемен, біліммен, дағдылармен алмасуы және өзара түсінісуі, бірін-бірі қабылдауы жүзеге асады.

Қарым-қатынас деңгейлері

Қарым-қатынастың:

- интерактивті;
- коммуникативті;
- перцептивті деген үш жағы; және:

- мезо;
- макро;
- микро;
- рухани;
- іскер, т.б. деңгейлері болады.

Қарым-қатынас құрылымында өзара байланысты үш аспекті бар:

- 1) коммуникативті – қарым-қатынас жасайтын тұлғалар арасындағы ақпарат алмасу;
- 2) интерактивті – қарым-қатынас жасайтын тұлғалардың өзара әрекеттесуі;
- 3) перцептивті – қарым-қатынас серіктестерін өзара қабылдау және осы негізде өзара түсіністік орнату.

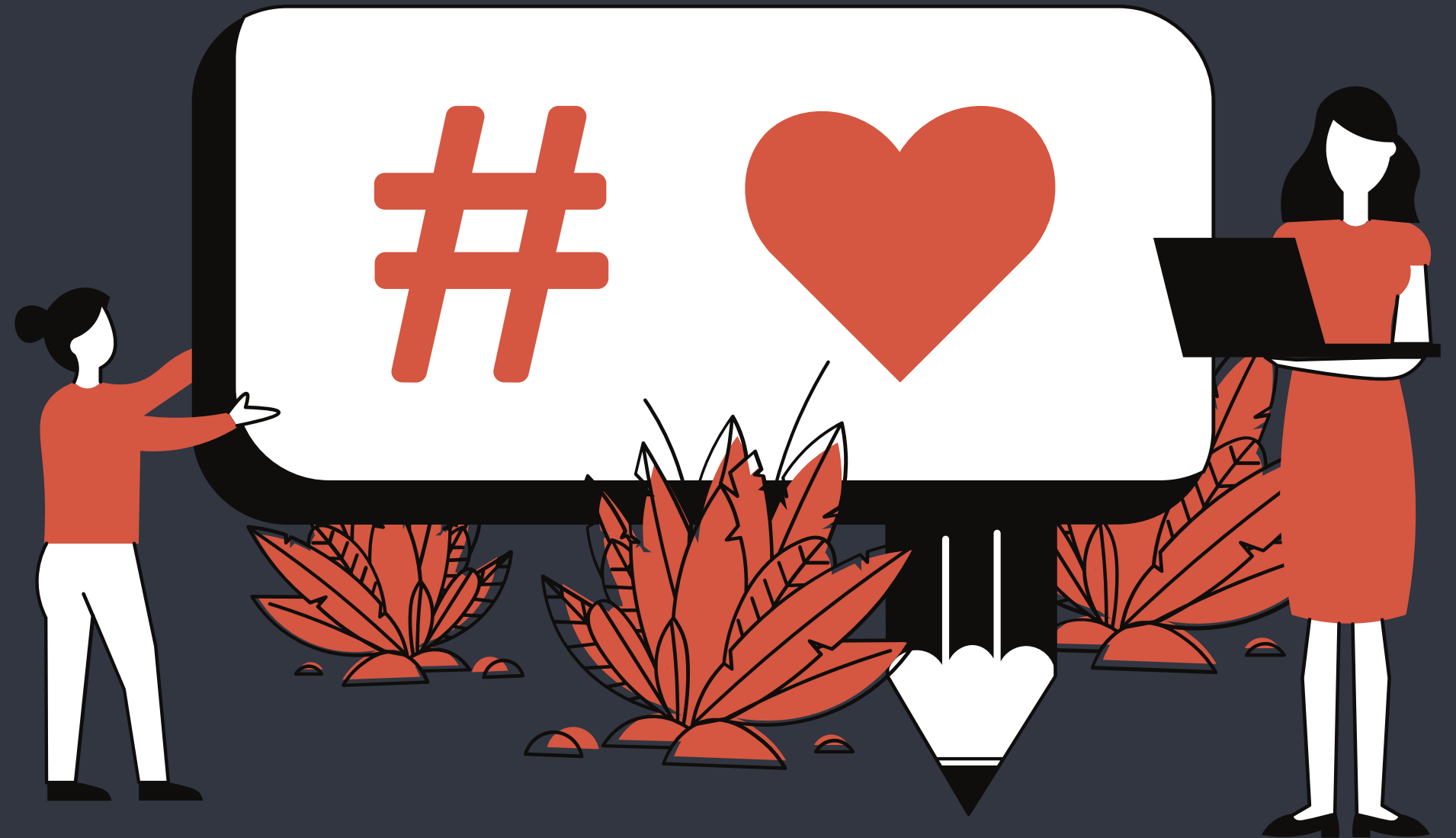
Адамаралық қарым-қатынастың басты мақсаты

Адамаралық қарым-қатынастың басты мақсаты – өзара түсіністікке қол жеткізу. Қарым-қатынас жасауда қарым-қатынасқа түскен адамды тыңдап, түсіне білудің маңызы зор. Бұл басқа адамның ішкі жан дүниесін түсініп, оған өз ойын дұрыс жеткізуге мүмкіндік береді. Адамдар басқаларға өз ойлары мен көзқарастарын түсіндіре отырып, түсініспеушілік, ұрыс-керіс пен дау-жанжал секілді жағымсыз құбылыстарды болдырмауға әрекет жасайды.

Қарым-қатынастың негізгі қызметі:

- 1) ақпараттық-коммуникативтік (ақпарат алмасу және адамдардың бірін-бірі тануымен байланысты);
- 2) реттеуші-коммуникативтік (адамдардың іс-әрекетін реттеу және біріккен әрекетті ұйымдастыру);
- 3) аффективті-коммуникативтік (адамның эмоционалдық аясымен байланысты).

Тұлғааралық қатынастардың ерекшеліктері

Әлеуметтік-психологиялық әдебиеттерде тұлғааралық қатынастар қай жерде «орналасқан» деген сұраққа, ең алдымен, әлеуметтік қатынастар жүйесіне қатысты әртүрлі көзқарастар айтылады. Тұлғааралық қатынастардың табиғатын дұрыс түсінуге болады, егер олар қоғамдық қатынастармен бір қатарға қойылмаса, бірақ олардан олардан тыс емес, қоғамдық қатынастардың әрбір түрінің ішінде пайда болатын қатынастардың ерекше қатарын көретін болсақ.

Тұлғааралық қатынастардың табиғаты

Тұлғааралық қатынастардың табиғаты әлеуметтік қатынастардың табиғатынан айтарлықтай ерекшеленеді: олардың ең маңызды спецификалық белгісі эмоционалдық негіз болып табылады. Сондықтан тұлғааралық қарым-қатынасты топтың психологиялық «климатының» факторы ретінде қарастыруға болады. Тұлға аралық қарым-қатынастың эмоционалдық негізі адамдардың бір-біріне қатысты белгілі бір сезімдер негізінде пайда болуын және дамуын білдіреді. Отандық психология мектебінде тұлғаның эмоционалдық көріністерінің үш түрі немесе деңгейі бар: аффект, эмоция және сезім. Тұлғааралық қарым-қатынастың эмоционалдық негізіне осы эмоционалдық көріністердің барлық түрлері жатады.

Адамдар арасындағы қарым-қатынас

Адамдар арасындағы қарым-қатынас тек тікелей эмоционалдық байланыстар негізінде дамымайды. Қызметтің өзі онымен делдалдық қатынастардың басқа қатарын анықтайды. Сол себепті топтағы екі қарым-қатынас қатарын бір мезгілде талдау әлеуметтік психологияның аса маңызды және күрделі міндеті болып табылады: тұлғааралық және бірлескен қызмет арқылы делдалдық, т.б. түптеп келгенде, олардың артындағы әлеуметтік қатынастар.

Дәстүрлі әлеуметтік психология

Дәстүрлі әлеуметтік психология ең алдымен тұлғааралық қатынастарға бағытталған, сондықтан оларды зерттеуге қатысты әдістемелік құралдардың арсеналы әлдеқайда ертерек және толық әзірленді. Бұл құралдардың негізгісі – американдық зерттеуші Дж.Морено ұсынған әлеуметтік психологияда кеңінен танымал социометрия әдісі, ол үшін оның ерекше теориялық ұстанымына қолдану болып табылады. Бұл тұжырымдаманың сәтсіздігі көптен бері сынға ұшырағанымен, осы теориялық схема аясында жасалған әдістеме өте танымал болды.

Адамдармен жақсы қарым-қатынас орнатуға мынадай ережелердің орындалуы көмектеседі:

Барлық адамдармен тең дәрежеде, дөрекілік пен жағымпаздықсыз қарым-қатынас жасау; сұхбаттасушының жеке пікірін сыйлау; бұйрық емес, өтініш деңгейінде қарым-қатынас жасау; басқа адамның пікірін сыйлау және тәжірибесін қабылдай білу. Қарым-қатынас мәдениетін меңгерген тұлға өзімен қатынас жасайтын адамға құрметпен қарап, сыйластық білдіреді. Адамға сыйластықпен қарау жақсы қарым-қатынас жасаудың негізгі өлшемі болып табылады.

Қорытынды

Қорытындылай келе, тұлғааралық қарым-қатынастар топтың психологиялық «климатының» факторы ретінде қарастырылады деп айта аламыз. Бірақ социометриялық әдістеме тұлғааралық және топ аралық қатынастарды өзгерту, жақсарту және жақсарту мақсатында диагностикалау үшін қолданылады.

